
Hrvatske perspektive za članstvo u NATO-u

ALBINA OSREČKI¹

Sažetak

Pitanje hrvatskog približavanja NATO-u povlači za sobom neke probleme koje prethodno treba riješiti. Analiza osnovnih vojnih parametara pokazuje da Hrvatska, iako teži NATO-u, mora biti svjesna da će morati povećati izdatke za obranu dva puta kako bi zadovoljila standarde koje NATO zahtijeva od svojih članica. Na razini sadašnjeg gospodarskog rasta to bi u velikoj mjeri opteretilo njene mogućnosti. Brojem vojnika, količinom teškog naoružanja, a osobito brojem ratnih brodova, Hrvatska odskaače od standarda NATO-a. Stoga Hrvatskoj predstoji veliki posao prilagodbe vojnim standardima NATO-a koji neće biti dostignuti u sljedećih 15-tak godina. Ona će ovisiti kako o gospodarskim mogućnostima zemlje, tako i o mjestu koje će zauzimati u međunarodnim odnosima.

Ključne riječi: *Hrvatska, NATO, Partnerstvo za mir*

UVOD

Hrvatska kao mala zemlja svoju sigurnost ne može ostvariti isključivo oslanjanjem na vlastite snage. Niti stvaranje nekog sigurnosnog saveza koji bi bio sastavljen od dijela država u susjedstvu ne bi bio adekvatna opcija, pogotovo nakon ratnih iskustava. Jedino cjelovit sustav sigurnosti koji ima europske oblike može pomoći da se ostvari sigurnost svih zemalja u njemu. Stoga Hrvatska treba razmišljati o takvim odnosima u kojima će njena budućnost biti sigurnija i znatno više uključena u europski sustav nego što je to bilo u danima kada je tek nastajala hrvatska država.

U današnjim uvjetima sigurnosni rizici su sve više unutarnjeg nego vanjskog karaktera, te više nevojni nego vojni. Hrvatska je stjecanjem svoje nezavisnosti odlučila o svom strategijskom sigurnosnom cilju – NATO-u. Druge opcije nema. Neutralnost nije povoljna opcija. Tokom hladnog rata neutralnost je izgledala privlačnom, ali u drugačijim okol-

---

1 Mr. sc. Albina Osrečki je djelatnica Ministarstva unutarnjih poslova RH.

nostima post-hladnoratovskog doba ona je nepraktična. Odatle izvire hrvatska strateška opcija da bude članica šire organizacije za kolektivnu samoobranu. Trenutno, kao i u doglednoj budućnosti, jedina takva organizacija u Europi je NATO. Za Hrvatsku NATO nije samo željeni cilj, nego i jedini mogući.

KRONOLOGIJA PRIBLIŽAVANJA HRVATSKE NATO-u

Prve veze Hrvatske i NATO-a sežu još u 1992. godinu kada je u lipnju u Oslu na sastanku Sjevernoatlantskog vijeća (NAC) donesena odluka o spremnosti NATO-a da podrži one mirovne aktivnosti pod pokroviteljstvom OEES-a na pojedinačnoj osnovi (slučaj-po-slučaj), a u prosincu je NATO proširio tu odluku i na operacije pod pokroviteljstvom UN-a. Njegove aktivnosti uključivale su nadgledanje prekida vatre, zaštitu konvoja, stvaranje sigurnosnih koridora između zaraćenih strana, nadgledanje razoružanja, uspostavu komunikacija i logističku pomoć.

Te aktivnosti bile su sastavnim dijelom NATO-ovog djelovanja, većim dijelom u BiH a manjim u Hrvatskoj. U Hrvatskoj je od srpnja 1992. godine, u suradnji s WEU i na temelju rezolucije br. 820, NATO na Jadranu poduzeo akciju nadgledanja provedbe embarga na uvoz oružja u svim zemljama bivše Jugoslavije² te podržavanja ekonomskih sankcija protiv Srbije i Crne Gore. U tom smislu, operacije NATO-a i WEU nisu bile usredotočene samo na registriranje mogućih povreda embarga, nego su proširene i na zaustavljanje, pregled i preusmjeravanje brodova kada je to bilo potrebno.

Istovremeno je NATO imao zadatak pružati podršku UNPROFOR-u kao zaštitnim snagama UN-a poslanim u Hrvatsku u ožujku 1992. i smještenim u zaštićenim (UNPA) zonama koje su razdvajale srpske enklave od ostalog dijela Hrvatske. UNPROFOR je radio na demilitarizaciji UNPA područja, povratku izbjeglica i općem smirivanju stanja. No, u praksi NATO uglavnom nije djelovao na području koje je osiguravao UNPROFOR, jer tada je Zapad smatrao da SRJ zaslužuje svu njegovu podršku budući da je težila obnovi Jugoslavije. Koncept SRJ i Zapada se potpuno podudarao: ne mijenjanje postojećih granica u Europi i *status quo*.

Kako su godine odmicale mijenjale su se prilike i stav Zapada prema Hrvatskoj, koju je, kao novu državu, već priznala većina zemalja međunarodne zajednice. To je i prisililo Vijeće sigurnosti UN-a 1994. godine da rezolucijom br. 958 ovlasti zračne snage NATO-a koje su od 1993. imale pravo osiguravanja sigurnosnih zona u Bosni da pružaju odlučniju

---

2 NATO Basic Fact Sheet, No. 4.

pomoć i UNPROFOR-u u Hrvatskoj. Tako je 21. studenoga 1994.³ NATO izveo svoju prvu akciju na kopnenom dijelu Hrvatske napadom na zračnu luku u Udbini (Krajina), kako bi je onesposobio za korištenje od strane srpskih snaga, kojima je služila za izvođenje zračnih napada na Bihać u Bosni.

Na području Hrvatske i dalje je djelovao UNPROFOR a manjim dijelom NATO (koji je većinu aktivnosti izvodio u Bosni). No zbog nedjelotvornosti, pa i pristranosti, izazvao je nezadovoljstvo u Hrvatskoj. Nakon intervencije hrvatske Vlade koja je pokušala otkazati njegov mandat, ostao je djelovati pod promijenjenim imenom UNTAES do 15. siječnja 1998.

Potpisivanjem Daytonskih mirovnih sporazuma krajem 1995., NATO i WEU su prestali djelovati na Jadranu, jer je ukinut embargo na uvoz oružja zemljama bivše Jugoslavije, ali je NAC ovlastio NATO zrakoplove da i dalje djeluju u Hrvatskoj štiteći snage UN-a. U prosincu 1995. NATO je u tu svrhu formirao snage IFOR-a, koje je od 1996. zamijenio SFOR. Uloga im je bila osiguravanje mira u prvoj godini nakon potpisivanja Daytonskih sporazuma. Hrvatska suradnja s NATO-om u tom razdoblju ojačana je i činjenicom da su njene snage djelovale u Bosni zajedno sa snagama članica NATO-a i PZM-a u osiguranju mira. Ovo postignuće rezultat je sporazuma Hrvatske i NATO-a sklopljenog u zrakoplovnoj bazi Wright Petterson 21. studenoga 1995.⁴

Ova prva faza u odnosima između NATO-a i Hrvatske, koja završava krajem 1995., pokazuje da međusobni odnosi nisu bili onakvi kakve je Hrvatska priželjkivala. U uvjetima rata svakako joj je bila potrebna veća pomoć NATO-a, koja je, međutim, bila uskraćena. Sve što se Hrvatskoj nudilo bila je verbalna podrška Zapada, djelovanje snaga UN-a na njenom prostoru bez mogućnosti upotrebe sile u doba kada je SRJ vršila direktnu vojnu agresiju. Od 1992. kada su NATO brodovi po prvi puta započeli monitoring embarga na uvoz oružja do potpisivanja Daytonskih sporazuma i ukidanja embarga krajem 1995. bio je dug put, ali NATO je u njemu sudjelovao samo u ograničenoj mjeri. Od njega je dolazila samo verbalna podrška mirovnom procesu, nedjelotvorna vojna zaštita zaštićenih zona, i neuspjeh u sprečavanju širenja konflikta na susjednu Bosnu.

Prestankom rata u Hrvatskoj 1996. započela je druga faza njenog približavanja NATO-u. Hrvatska je u ožujku 1996. pismeno izrazila interes za ulazak u Partnerstvo za mir (PZM), čime se željela za korak

3 Cf. CARR, F. – IFANTIS, K., *NATO in the New World Order*, Macmillan Press, LTD, London, 1996, p. 129.

4 "Vjesnik", 27. 5. 1996.

približiti punopravnom članstvu u NATO-u. Taj put ka članstvu u PZM pun je stranputica na koje nisu nailazile ostale bivše komunističke zemlje pri traženju svog mjesta u Partnerstvu. Incijativa koja je potekla iz Hrvatske prihvaćena je odmah među članovima američkog kongresa hrvatskog porijekla koji su u srpnju 1996. uspjeli u nastojanju da američki Senat sa 81 glasova za i 16 glasova protiv⁵ priključi Hrvatsku skupini srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja čije napore za ulazak u NATO podržavaju SAD. Tako se Hrvatska po prvi put našla uz bok Ukrajini, Moldovi, Albaniji, Rumunjskoj, Bugarskoj, Slovačkoj, Estoniji, Letoniji i Litvi. Kao uvjet za potporu SAD od Hrvatske se zahtijevalo: poštivanje Daytonskih mirovnih sporazuma, postizanje napretka u uspostavi demokratskih institucija, vladavina zakona, i slobodno tržište.⁶ Tim "Brownovim amandmanima" (prema senatoru Hanku Brownu) Hrvatska je postigla tri bitne stvari: približila se krugu srednjoeuropskih zemalja, dobila je prvi dokument kojim joj se daje potpora svjetske velesile za ulazak u NATO, a kao treće – iako dokument nije obvezujući Hrvatska se ipak na njega može pozvati, jer on kao takav postoji.

To je izazvalo val zadovoljstva u Hrvatskoj u kojoj se javljaju i teze da Hrvatska treba ući u NATO putem PZM-a iskorištavanjem činjenice da se usmjerenje budućih obrambenih napora SAD kreće prema europskom jugoistoku zbog osiguranja njegovih interesa na Srednjem Istoku.⁷

Ne ulazeći u to jesu li u tom trenutku američki interesi bili na Jugoistoku Europe, hrvatska javnost je stjecala dojam da se upravo Hrvatska nalazi na ključnom prostoru, pa da Zapad zbog vlastitih interesa mora brinuti za njenu stabilnost. Ta teza će se kasnije pokazati netočnom, jer će Hrvatska do danas nailaziti na brojne teškoće na putu u PZM. Prvi val nezadovoljstva pojavio se u listopadu iste godine kada je prilikom razgovora hrvatskog premijera Zlatka Mateše s glavnim tajnikom NATO-a Javierom Solanom bilo naglašeno da do sredine 1997. Savez mora prvo riješiti strateške prioritete koji nisu izravno povezani sa Hrvatskom, a da će razvoj situacije u jugoistočnoj Europi u budućnosti svakako biti indikator za daljnji razvoj odnosa Hrvatske i NATO-a.⁸ Iz te poruke moglo se iščitati da će se sudbina Hrvatske vezati za prostor jugoistočne Europe i da će njeni zahtjevi za PZM biti razmatrani zajedno sa zahtjevima ostalih zemalja s tog područja (BIH, pa i Srbije u to doba), kao jedine tri zemlje s ovih prostora koje nisu u PZM-u i NATO-u.

---

5 "Vjesnik", 27. 7. 1996.

6 Ibid.

7 "Vjesnik", 2. 8. 1996.

8 "Vjesnik", 16. 10. 1996.

Da bi se ublažilo nezadovoljstvo u zemlji te da bi se pokazalo da Hrvatska ne čeka skrštenih ruku PZM kao dar, Ministarstvo obrane je započelo sa preorijentacijom hrvatske vojske na zapadni vojni ustroj i naoružanje, ističući kao konačni rok ispunjenja te zadaće 2005. godinu.⁹ Ta orijentacija s istočnog na zapadni ustroj oružanih snaga i naoružanja trebala je pokazati ne samo ideološku promjenu, nego i tehničku i tehnološku sposobnost u slijeđenju Zapada. I doista je krajem 1996., prema podacima Međunarodnog instituta za strateške studije u Londonu, Hrvatska zauzela visoku poziciju u pogledu odnosa vojnih snaga na prostoru bivše Jugoslavije za razdoblje 1996–97. (tablica br. 1.)

Tablica br. 1.

Odnos vojnih snaga na prostoru bivše Jugoslavije za period 1996–97.

Zemlja	Hrvatska	Slovenija	SRJ	BiH	Makedonija
Broj stanovnika (mil)	4.6	2.0	11.3	3.5	2.3
BDP (mlrd)	15	19	14	—	1.5
Inflacija (%)	2	12.6	120	—	16
Vanjski dug (mlrd USD)	3.9	3	10.5	—	0.8
Oružane snage	64700	9550	113900	227000	10450
Pričuva	220000	53000	400000	100000	100000
Policija	40000	4500	75000	—	7500
Obrambeni troškovi (mlrd USD)	1.6	0.25	0.834	0.940	0.126
Vojni rok (mj.)	10	7	12–15	—	9

Izvor: "Vjesnik", 27. 10. 1996. prema podacima Međunarodnog instituta za strateške studije u Londonu, 1996–97.

Podaci iz tablice pokazuju da je Hrvatska odmah iza Slovenije po visini BDP-a. Broj aktivnih vojnika u odnosu na broj stanovnika iznosi 1,4% i nešto je viši od europskog prosjeka koji iznosi oko 1%. Inflacija od 2% najniža je u tom razdoblju u odnosu na ostale zemlje i čak je 6 puta niža u odnosu na Sloveniju. Vanjski dug je u razini slovenskog, ali ako se uzme u obzir veličina zemlje i broj stanovnika Hrvatske i Slovenije, tada Hrvatska u tom pogledu bilježi bolji status od Slovenije. Jedina zabrinjavajuća stavka su obrambeni troškovi koji 6 puta premašuju one u Sloveniji, dva puta one u Srbiji i BiH, a 12,8 puta one u Makedoniji. 1994. su iznosili 1,3, a 1995. 1,9 milijarde dolara. Dakle, rastu za oko 600 000 dolara godišnje. Uzme li se u obzir da su 1998.

⁹ "Vjesnik", 31. 10. 1996.

iznosili 1,2 milijarde dolara,¹⁰ očit je pad u odnosu na 1996., ali i dalje su ti troškovi vrlo visoki.

U hrvatskom tisku 1998. mogla se pročitati ocjena da sa dvostruko više sredstava u odnosu na ostale države bivše Jugoslavije, Hrvatska može u praksi provesti nakanu da u daljnjih nekoliko godina zamijeni rusko oružje zapadnim modelima. Ocjena izgleda neutemeljena ako se uspoređi vojni budžet srednjeeuropskih zemalja i Hrvatske za 1998. godinu. Hrvatski vojni budžet je dvostruko veći od mađarskog,¹¹ ali je Mađarska i s takvim budžetom uspjela prilagoditi svoju vojsku standardima NATO-a i ući u njegovo punopravno članstvo. Za zaključiti je da nabavka zapadnog naoružanja nije uvjet za visoki vojni budžet čija tendencija se smanjuje. Tim više, što Hrvatska od 1991. bilježi tradiciju izrade vlastitog oružja i pojave na svjetskom tržištu oružja.¹² U tome Hrvatska vidi nekoliko prednosti: to je dokaz tehnološke sposobnosti privrednog ustroja koji je vojnu proizvodnju započeo u prvim danima rata 1991., a izvozom vojne opreme Hrvatska uz komercijalnu ostvaruje i političku korist jer se pojavljuje u zemljama koje su nekada dobavljale oružje bivšoj Jugoslaviji.

Zbog svih tih postignuća Hrvatska je glasnije počela izražavati svoje neslaganje time što je ostala "malim otokom u moru država koje su već primljene u PZM",¹³ što je posebno naglašeno i u okviru radnog posjeta izaslanstva Hrvatske NATO-u. No tada je NATO bio zainteresiran da Hrvatska samo surađuje s njim i to suradnjom u regiji Jugoistočne Europe, koja bi kasnije trebala rezultirati institucionalnim vezama. Dakle, Hrvatskoj se željelo reći da je stabilnost u njoj kao i u široj regiji Jugoistočne Europe preduvjet za suradnju sa NATO-om, a do tada će NATO preispitati kako teče uklapanje srednjoeuropskih zemalja u njegove strukture, kao preduvjet za proširenje na te zemlje.

Znajući da regionalna suradnja neće biti moguća još neko vrijeme zbog posljedica rata, Hrvatska ju je odbacila i okrenula se bilateralnoj suradnji prvo sa susjednim zemljama sadašnjim i potencijalnim članicama NATO-a te ostalim zemljama s kojima tradicionalno ima dobre odnose (Njemačka, SAD, Austrija). Tako je u rujnu dobila podršku Turske nastojanjima da se pridruži programu PZM, što je posebno važno ima li se na umu da je Turska jaka članica NATO-a i utjecajna regionalna sila na političkom i vojnom području Jugoistočne Europe. Mjesec dana kasnije, na hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" u Zagrebu započeo

10 Cf. infra, tablica br. 2. Pregled troškova za obrambene namjene pojedinih članica NATO-a u odnosu na Hrvatsku.

11 Ibid.

12 "Vjesnik", 11. 3. 1997.

13 "Vjesnik", 23. 1. 1997.

je stručni seminar "Upravljanje resursima obrane" pod pokroviteljstvom MORH-a i Instituta za upravljanje resursima obrane pri Mornaričkoj poslijediplomskoj školi iz Kalifornije.¹⁴ Radilo se o produbljavanju bilateralne suradnje SAD i Hrvatske prema ugovoru o njihovoj vojnoj suradnji. Što se tiče bilateralne suradnje Mađarske i Hrvatske, Mađarska je tada, kao potencijalna članica NATO-a, isticala ove prioritete u suradnji s Hrvatskom: slobodan granični promet, više graničnih prijelaza, carinski propisi koji odgovaraju objema stranama, a važnost pridaju i tranzitnom pravcu Trst-Rijeka-Zagreb-Budimpešta-Kijev, te sudjelovanje u obnovi luke Rijeka.¹⁵ Italija kao jedina tadašnja hrvatska susjeda članica NATO-a, za Hrvatsku je od neprocjenjive važnosti, jer je u hrvatsko-talijanskoj deklaraciji o širokoj suradnji, koju su 17. prosinca 1997. potpisali predsjednici Scalfaro i Tuđman, naglašena talijanska potpora Hrvatskoj u njejoj integraciji u NATO.¹⁶ Italija je među prvima priznala Hrvatsku, a ostaje zabilježeno i to da je prvi strani državnik u posjetu Hrvatskoj u doba kad je još bila u ratu bio tadašnji talijanski predsjednik Francesco Cossiga.

Završetkom mandata UNTAES-a 15. siječnja 1998., Hrvatska je došla u mogućnost da sama kontrolira sve svoje granice, što se često isticalo kao jedan od neformalnih preduvjeta za ulazak u PZM. Konačno je u siječnju 1998., ministar obrane Gojko Šušak pitanje ulaska Hrvatske u PZM pokrenuo s mrtve točke prilikom svog službenog posjeta SAD-u, ali tada NATO još nije imao nikakav konačan stav o tome. U hrvatskoj javnosti pojavile su se ideje o tome da odluka o ulasku u PZM bude donesena na referendumu,¹⁷ da o tome ne može odlučivati ministar obrane te da se prije ulaska u NATO moraju definirati hrvatski geopolitički i geostrateški ciljevi kako zemlja ne bi dospjela u kolonijalni odnos.

Tijekom 1998. godine isticano je da je ulazak u NATO jedna od glavnih zadaća hrvatske vanjske politike i da o tome postoji konsenzus svih stranaka. Tim više začuđuje njeno nesudjelovanje u svojstvu promatrača na sastanku u Tirani 22. svibnja 1998., gdje su se zamjenici ministara obrane osam zemalja Jugoistočne Europe dogovorili o stvaranju multinacionalnih snaga za održanje mira u regiji. Na skupu su sudjelovali predstavnici Albanije, Bugarske, Makedonije, Grčke, Italije, Rumunjske, Slovenije i Turske. Upravo su snage oformljene u okviru NATO-ovog programa PZM na raspolaganju UN-u, OESS-u, NATO-u i WEU za operacije održavanja mira u regiji Jugoistočne Europe. Razlog bi se mo-

---

14 "Vjesnik", 20. 10. 1997.

15 "Vjesnik", 25. 11. 1997.

16 "Vjesnik", 18. 12. 1997.

17 Istaknuto na tribini "Hrvatska, NATO i PZM" u organizaciji Hrvatskog geopolitičkog društva, veljača 1998, Vijesti HINA.

gao pronaći u okretanju Hrvatske pitanjima unutarnjeg preustroja vojske (i ukupnih društvenih odnosa – demokratizacija, tržišna usmjerenost), što dokazuje i prva faza preustroja hrvatske vojske i njenog financijskog sustava u srpnju 1998., kao posljedica reorganizacije Ministarstva obrane i Glavnog stožera Hrvatske vojske. Ta postignuća su navela ministra obrane Andriju Hebranga da iznese i prvu ocjenu kako je realno i opravdano očekivati da će Hrvatska biti primljena u PZM do kraja 1998. godine.¹⁸ Istodobno je general Davor Domazet naglasio da je hrvatska vojska potpuno spremna pružanju doprinosa stabilnosti u Jugoistočnoj Europi te kao takva može biti saveznik i pomoć u misijama eliminacije vojnih žarišta, te da posjeduje infrastrukturu podobnu za razmjestaj NATO snaga.¹⁹

Razloge za optimizam u pogledu PZM-a pružalo je i sudjelovanje u Gaminger Inicijativi za koju se smatra da vodi u Partnerstvo. Stoga se s radošću očekivao radni sastanak predsjedništva Gaminger Inicijative u Zagrebu 27. rujna 1998., s temom oblikovanja hrvatske vojne politike te približavanja Zapadne Europe i Hrvatske na vojnom i političkom polju.²⁰ Bilo je i suprotnih mišljenja: stajalište o ne baš sjajnim hrvatskim predispozicijama za PZM iznio je akademik Supek na simpoziju "Kraj stoljeća" održanom 13. studenoga 1998. tvrdeći kako je iluzija da mala zemlja poput Hrvatske može biti regionalna vojna sila kako ju je domaći tisak često nazivao. Prema njegovom mišljenju, Hrvatska se još nije prilagodila demokratskoj kontroli vojske, jer imenovanje ministra Pavla Miljavca za generala hrvatske vojske nije u skladu sa osnovnim uvjetom ulaska u program PZM – civilna kontrola vojske. Zatim, nekada je naša zemlja po humanističkim idealima bila među prvima u Europi, dok je danas, prema njegovim riječima, među posljednjima u pogledu tolerancije i poštivanja osobe.

Ono što se u drugoj fazi do sada može zaključiti jest da su zahtjevi upućivani Hrvatskoj bili brojni i raznoliki: od potpune kontrole granica postignute 15. siječnja 1998., preko povratka izbjeglica, poštivanja demokratskih principa, veće stabilnosti kako unutar zemlje tako i u čitavoj Jugoistočnoj Europi. Zahtjevi se čine prevelikima, tim više što Hrvatska kao jedna od zemalja u regiji ne može utjecati na stabilnost čitave regije, a to ne može ni jedna njena susjeda samostalno. Za to su potrebni zajednički naponi svih njih, kao i velika podrška europskih zemalja, posebno EU i NATO-a. Osim toga, zahtjevi su se postavljali jedan za drugim kako su problemi u zemlji iskrsavali, a nisu se postavili odjednom i integralno. Može se zaključiti da se neuključenje Hrvatske u PZM samo

18 Vijesti HINA, srpanj 1998.

19 Simpozij "Oružane snage i društvo", lipanj 1998.

20 "Vjesnik", 28. 9. 1998.

koristi kao sredstvo političkog pritiska na nju, te nije rezultat njenih slabih rezultata ili nekooperativnosti. Hrvatsku se time dovodi u neki oblik suvremenog kolonijalnog odnosa prema NATO-u.

Istina, bilo je s hrvatske strane nekih propusta: u nesudjelovanju u statusu promatrača u stvaranju multinacionalnih snaga za Jugoistočnu Europu koje djeluju pod pokroviteljstvom NATO-a te u neprovođenju referenduma o tome da li bi sigurnost Hrvatske bila najdjelotvornije zajamčena učlanjenjem u NATO putem PZM-a. To je pitanje oko kojega postoji čvrsti konsenzus između svih političkih stranaka u zemlji. Provođenjem referenduma i potvrdom jedinstvenog stava svih političkih stranaka u zemlji naglasilo bi se bar jedno područje na kojem postoje ista mišljenja, a to bi utjecalo na širenje područja zajedničkih stavova kojih zasigurno ima, ali u trenutnim okolnostima ne dolaze na vidjelo. Može se očekivati da Pakt o stabilnosti Jugoistočne Europe bude prekretnica na putu Hrvatske u PZM, kojom započinje treća i vjerojatno konačna faza njenog približavanja NATO-u. Hrvatska se izborila da u tekst deklaracije Pakta uđe rečenica koja je za nju ključna – da je suvereno pravo svake članice Pakta da po svojoj volji bira političke saveze, oblike i način udruživanja. Time se štite dva temeljna interesa Hrvatske: promicanje približavanja NATO-u i nemogućnost nametanja asocijacija koje ona ne želi. Hrvatska će početkom 21. stoljeća sigurno ostvariti svoj prvi cilj – PZM, ali će sa sobom nositi sjećanje na trnovit put koji je prošla da bi postigla ono u što su ostale države mnogo manje uložile.

CIJENA ZA ULAZAK HRVATSKE U NATO

U raspravama o prednostima i nedostacima ulaska u NATO moguće je naći s jedne strane tvrdnje da bi se time bitno umanjili izdaci za obranu, a s druge one koje ujeravaju da će to smanjenje izdataka uslijediti tek u bližoj budućnosti. Zasigurno je da bi se Hrvatska i njena obrambena moć morali što više približiti standardima NATO-a i to u periodu prije nego što postrane njegova članica. To približavanje treba se očitovati u skladnosti hrvatskog obrambenog sustava i vojske sa vojnom doktrinom, organizacijom i stupnjem opremljenosti vojski koje čine NATO.

Kao što će se pokazati, Hrvatska bi morala znatno povećati izdatke za obranu kako bi se približila standardima NATO-a. Do takvog se zaključka dolazi kada se usporede podaci sa onima pojedinih članica NATO-a svrstanih u tri grupe: u prvoj su države NATO-a koje su po površini i broju stanovnika nešto veće od Hrvatske (Belgija, Danska, Norveška, Nizozemska),²¹ u drugoj skupini su države NATO-a koje su

21 Zbog svojih karakteristika izuzeti su Luxemburg i Island. Island nema oružane snage, a Luxemburg je teritorijalno i po broju stanovnika neusporediv sa Hrvatskom.

u neposrednoj blizini kriznih područja Sredozemlja i Balkana (Italija, Mađarska i Grčka), a u trećoj države čiji je BDP nešto veći od BDP-a Hrvatske (Češka i Mađarska). Kao parametri uzeti su izdaci za obranu, broj vojnika, broj teškog oružja, služenje vojnog roka, i izdaci pri sudjelovanju u mirovnim operacijama izvan svog područja.

Analiziraju li se izdaci za obranu (tablica br. 2.) tada se primjećuje da je vojni budžet većine članica NATO-a između 1% i 2% BDP-a.

Tablica br. 2.

Pregled troškova za obrambene namjene pojedinih država članica NATO-a u odnosu na Hrvatsku

Država	Ukupan		Broj stanovnika	BDP (u mlrd. USD)	VOJNI BUDŽET			
	broj vojnika	% vojnika na br. st.			iznos (mlrd USD)	(%)	po st.	po vojniku
Belgija	195750	1.9	10,104000	242	2,8	1.1	277	14.304
Danska	140000	2.7	5,246000	165	2,6	1.5	495	18.571
Grčka	453300	4.3	10,550000	123	3,7	3.0	350	8.162
Italija	972950	1.7	57,900000	1100	18,3	1.6	316	18.809
Nizozemska	132180	0.8	15,655000	356	7,0	1.9	447	52.958
Norveška	279400	6.3	4,407000	143	3,2	2.2	726	11.453
Češka	98700	0.9	10,350000	42	0,826	1.9	79	8.368
Mađarska	265700	2.6	10,159000	45	0.511	1.1	50	1.923
Hrvatska	311500	6.6	4,700000	18,8	1,2	6.3	255	3.852

Izvor: The Military Balance 1997/98.

Iznimke unutar NATO-a su jedino Grčka i Nizozemska. Države koje su po površini i broju stanovnika nešto veće od Hrvatske izdvajaju za obranu u prosjeku između 1,1% i 2,2% BDP-a, a vojni budžet im je između 2,6 i 3,2 milijarde dolara, ne računajući Nizozemsku, što po vojniku iznosi između 11.453 i 52.958 dolara. Hrvatski vojni budžet je vrlo visok u odnosu na njih i iznosi 6,3% BDP-a, što po vojniku iznosi 3.852 dolara. Ako bi se Hrvatska željela približiti tim državama, morala bi povećati svoj vojni budžet za dvostruko da bi se približila Danskoj, a za dva i pol puta da bi se približila Norveškoj. Druga skupina država i to one u blizini kriznog područja Sredozemlja i Balkana izdvajaju za obranu između 1,6% i 3% BDP-a, pri čemu u Italiji ta brojka po vojniku iznosi 18.809 dolara, a u Grčkoj 8.162 dolara, a prema broju stanovnika su približno izjednačeni i iznose između 316 i 350 dolara. Usporedi li se hrvatski vojni budžet sa budžetom tih zemalja tada bi ga Hrvatska tre-

bala povećati u odnosu na Italiju 15,2 puta, a u odnosu na Grčku 3 puta. Po visini BDP-a, Hrvatskoj su najbliže Mađarska i Češka. Udjel vojnog proračuna u BDP-u tih zemalja kreće se između 1,1% i 1,9%. Obrambeni izdaci po vojniku su vrlo slični – između 50 i 79 dolara, ali se razlikuju ako se stave u odnos sa brojem vojnika. Tada je omjer za Češku 8.368 a za Mađarsku 1.923 dolara po vojniku. U odnosu na vojni budžet ovih zemalja Hrvatska bilježi veći budžet od njih: u odnosu na Mađarsku za dvostruko, a u odnosu na Češku za trećinu. Uzme li se u obzir činjenica da su Češka i Mađarska tek ušle u punopravno članstvo NATO-a te da će svoju visinu budžeta vjerojatno prilagođavati NATO-u, Hrvatska treba očekivati da bi za ulazak u NATO morala bitno povećati svoj vojni proračun, a to bi u trenutnim uvjetima kada ima BDP najniži od svih promatranih zemalja bilo za nju nepovoljno. Stoga se može zaključiti da razina gospodarskog rasta koja je zadovoljavajuća za srednjoeuropske uvjete nije i za one zapadnoeuropske.

U pogledu broja vojnika članice NATO-a variraju (tablica br. 3.)

Tablica br. 3.

Broj vojnika država članica NATO-a u odnosu na Hrvatsku

Država	km ²		broj stanovn.	Vojnici							
				pričuvni		aktivni		novaci		ukupno	
	aps.	rel.		aps.	rel.	aps.	rel.	aps.	rel.	aps.	rel.
Belgija	30513	6.5	10.104000	152050	66	43700	235	—	—	195750	52
Danska	43069	3.2	5.246000	100000	52	32100	164	7900	749	140000	37
Grčka	132562	4.3	10.550000	291000	36	162300	65	119200	89	572500	18
Italija	301255	3.2	57.900000	484000	119	325150	178	163800	355	972950	59
Nizozemska	33612	3.9	15.655000	75000	208	57180	275	—	—	132180	118
Norveška	324215	0.9	4.407000	234000	19	28900	157	16500	275	279400	15
Češka	78866	1.3	10.350000	—	—	61700	170	37000	280	98700	105
Mađarska	93090	2.8	10.159000	186400	55	49100	207	30200	339	265700	38
Hrvatska	56538	5.5	4.700000	220000	21	58000	81	33500	142	311500	15

Izvor: The Military Balance, 1997/98.

Različiti su omjeri između pričuvnog i stalnog sastava (aktivnih i novaka). U državama koje su po površini i broju stanovnika slične Hrvatskoj, po jedan vojnik dolazi u Belgiji na 52 stanovnika, u Danskoj na 37 stanovnika, u Norveškoj na 15, u Nizozemskoj na 118 stanovnika. Od zemalja koje su u blizini kriznih područja, u Italiji na 59 stanovnika dolazi jedan vojnik, a u Grčkoj na svakih 18. U novim članicama NATO-a, u Češkoj je jedan vojnik na 105 stanovnika, a u Mađarskoj

na svaka 38. Hrvatska, u kojoj na 15 stanovnika dolazi jedan vojnik, spada u krug zemalja koja bi prva trebala smanjiti broj vojnika kako bi uskladila svoje standarde sa NATO-ovim u pogledu ukupnog broja vojnika.

U pogledu brojke aktivnih vojnika, slika u Hrvatskoj je ista. U Hrvatskoj je jedan vojnik na 81 stanovnika. U zemljama koje su joj po broju stanovnika i veličini teritorija najbliže, taj broj se kreće za Belgiju jedan aktivni vojnik na 235 stanovnika, u Danskoj na 164 stanovnika, u Nizozemskoj na 275 stanovnika, u Norveškoj na 157 stanovnika. Čak i u odnosu na nove članice NATO-a koje su po visini BDP-a najbliže Hrvatskoj, Češka na 170 stanovnika ima jednog vojnika a Mađarska na svakih 207. Hrvatska bi stoga trebala smanjiti i broj aktivnih vojnika.

Broj vojnika u pričuvnom sastavu u Hrvatskoj ne odskaače u velikoj mjeri u odnosu na članice NATO-a. Izuzetak su Italija i Nizozemska. S jednim pričuvnim vojnikom na 21 stanovnika u razini je Norveške i Grčke. Broj novaka u svakoj zemlji ovisi o natalitetu, dužini vojnog roka i političkim slobodama (prigovor savjesti, civilno služenje vojnog roka). Hrvatska po broju novaka zaostaje za nekim državama NATO-a, posebno Češkom, Grčkom i Danskom. Budući da te zemlje imaju duži vojni rok, to je razlog hrvatskog zaostanka za njima, a ne stopa nataliteta. Da bi Hrvatska povećala vojni rok s 10 na barem 12 mjeseci razlika između nje i ovih zemalja bi se smanjila, ali bi to značilo i više vojne izdatke po vojniku, nove vojarne, veću količinu oružja i opreme za osposobljavanje, i sl. Sve bi to imalo odraza na vojni budžet koji je u odnosu na Grčku i Italiju mali zbog slabijih gospodarskih prilika u odnosu na njih.

Ako se uspoređi broj vojnika u odnosu na površinu države, tada Hrvatska sa 5,5 vojnika na km^2 , zajedno s Belgijom koja ima 6,5 vojnika na km^2 , pripada državama koje bi trebale smanjiti broj vojnika u odnosu na veličinu svog teritorija. Ulazak u NATO zahtijevao bi od Hrvatske da smanji ukupan broj vojnika, kao i broj aktivnih vojnika u odnosu na broj stanovnika, ali i broj vojnika u odnosu na veličinu teritorija. Za Hrvatsku bi to značilo bitan doprinos njenom visokom vojnom budžetu.

Usporedba vezana za količinu teškog oružja zasniva se na jedinici veličine teritorija (tablica br. 4.).

Promatrajući prva skupina država koje su po veličini teritorija najbliže Hrvatskoj, tada u Danska ima jedan tenk na 128 km^2 , u Nizozemska na 56 km^2 , a Češka na 83 km^2 . Raspon se kreće u okvirima: jedan tenk na 56 do 128 km^2 . Zanimljivi su primjeri Nizozemske, Norveške i Grčke. Broj tenkova u Nizozemskoj, u kojoj je upotreba tenkova upitna zbog konfiguracije tla koje je ispod morske razine, ima 600 tenkova ili 1 tenk na svakih 56 km^2 . Norveška zbog nepovoljnog visinskog terena ima 170

tenkova ili jedan tenk na 1907 km², dok Grčka, u kojoj je upotreba tenkova moguća samo na 1/3 njenog teritorija zbog planinskog terena, ima 1735 tenkova ili jedan tenk na 198 km². Razlike između razmjera u Grčkoj i Norveškoj tako se pokazuju vrlo velikima. U Hrvatskoj razmjer broja tenkova na km² je vrlo nepovoljan. Sa 285 tenkova ili jednim tenkom na 198 km², morala bi u odnosu na države koje su joj po veličini teritorija najbliže povećati broj tenkova i to dvostruko da bi dosegla standarde NATO-a. Sa 30 borbenih aviona ili jednim avionom na 185 km² nalazi se u najnepovoljnijem položaju, izuzme li se primjer Norveške. Norveška i Nizozemska ovdje su primjeri zemalja koje imaju obrnuto razmjeran broj borbenih aviona u odnosu na veličinu teritorija. Norveška koja je devet i pol puta veća ima dvostruko manje borbenih aviona od Nizozemske.

Tablica br. 4.

Teško naoružanje u nekim zemljama NATO-a u odnosu na Hrvatsku

Država	km ²	Tenkovi		Artiljerija		Borbeni avioni		Ratni brodovi		*Helikopteri	
		aps.	rel.	aps.	rel.	aps.	rel.	aps.	rel.	aps.	rel.
Belgija	30513	155	197	243	126	159	192	15	2034	32	954
Danska	43069	337	128	503	86	69	624	50	861	8	5383
Grčka	132562	1735	76	1878	71	342	388	41	3323	21	6312
Italija	301255	1325	227	1939	155	396	761	58	5194	97	3106
Nizozemska	33612	600	56	439	77	181	186	33	1019	153	220
Norveška	324215	170	1907	222	1460	83	3906	36	9006	36	9006
Češka	78866	952	83	767	103	129	611	—	—	91	867
Mađarska	93030	797	117	840	111	80	1163	—	—	89	1045
Hrvatska	56538	285	198	2500	23	30	1885	11	5140	61	927

* = borbeni i neborbeni helikopteri

Izvor: *The Military Balance 1997/98.*

Analizira li se broj helikoptera, tada su razmjeri još kritičniji (Danska–Grčka). Budući da neke države prema "The Military Balance" ne posjeduju borbene helikoptere, broj helikoptera za svaku zemlju uključuje borbene (ako ih ima) i ostale. Kako je broj helikoptera ovisan o doktrini uporabe vojske u ratu, tako se Nizozemska i Italija po broju helikoptera uključuju u najrazvijenije zapadnoeuropske države. Hrvatska s 15 borbenih helikoptera i 41 neborbenih ne zaostaje mnogo za članicama NATO-a. Uzme li se u obzir da na jedan helikopter otpada 927 km², dok u Češkoj koja ima 91 helikopter na jednog otpada 867 km² uz nešto veću površinu teritorija, tada je blizu NATO standarda. Ako

se Hrvatska i odluči za kupovinu dodatnih borbenih helikoptera, tada je potrebno uzeti u obzir da je njihova kupovina vjerojatno jeftinija od izdataka koji slijede za streljivo, rakete, infrastrukturu, servisiranje te naglo zastarijevanje takve opreme. Ali zato u količini ratnih brodova Hrvatska daleko zaostaje za zemljama članicama NATO-a. Sa samo 11 ratnih brodova trebala bi u odnosu na članice NATO-a nabaviti barem dva i pol puta više brodova.

U pogledu trajanja vojnog osposobljavanja, služenje redovnog vojnog roka je različito u državama NATO-a, i to prema vrsti oružane sile (tablica. br. 5.) U pravilu, redovno osposobljavanje za vojnu službu traje od 4 mjeseca kao u Portugalu i Danskoj, do 21 mjeseci u Grčkoj. U većini ostalih zemalja iznosi između 5 i 12 mjeseci, pa je Hrvatska s redovnim vojnim rokom od 10 mjeseci u prosjeku članica NATO-a. Primjećuje se da Hrvatska ima najveći pričuvni sastav od 220 000 vojnika (tablica br. 3.), dok je težnja NATO-a smanjiti pričuvni sastav, a povećati broj profesionalaca i vojnika na služenju vojnog roka. To sa stajališta nacionalne privrede znači novo neproduktivno zapošljavanje i ekonomski nekorisno produžavanje služenja vojnog roka. Hrvatska iz ekonomskih razloga, ali i nacionalnih, ne bi mogla povećati dužinu vojnog roka, dok bi povećanje profesionalnih vojnika bilo dodatni teret za vojni budžet. Da je hrvatska Vlada prihvatila ideju povećanja broja profesionalnih vojnika pokazuje njena odluka da pruži veće mogućnosti napredovanja i školovanja u hrvatskoj vojsci, dobivanje stana nakon određenog broja godina provedenih u gardi, vojni dodatak, te beneficirani staž.²² Budući da u Hrvatskoj postoji veliki rezervni sastav dok istodobno ima malo profesionalnih vojnika, smanjenje pričuvnog sastava i produženje služenja redovnog vojnog roka predstavljalo bi uvjet za ulazak u NATO, no Hrvatska ga još za sada nije u stanju ispuniti.

U pogledu obveze sudjelovanja u zajedničkim vojnim operacijama izvan vlastite države (tablica br. 6.), bit je svakog savezništva politička solidarnost i neposredna vojna pomoć napadnutoj saveznicu.

U slučaju oružanog napada na bilo koju članicu NATO-a, sve preostale članice bi imale dužnost pružiti pomoć ili slanjem kontingenta vojnika u okviru zajedničkog kontingenta ili, ako se radi o napadnutoj državi, pružiti otpor vlastitim snagama. Do sada se NATO pojavljivao kao oružana sila UN-a izvan svoga teritorija, i djelovao je samo na temelju odluke Vijeća sigurnosti UN-a. Ustav je u sve tri srednjoeuropske zemlje novoprimitljene članice NATO-a regulirao to pitanje slanja vojnika izvan državne granice. Ustav Poljske člankom 117. predviđa prethodnu ratifikaciju takve odluke u oba doma parlamenta. U skladu s mađarskim

²² "Hrvatski vojnik", 14. 1. 1994.

Ustavom,²³ vojne snage mogu izići iz državnog teritorija i biti upotrijebljene u mirovnim misijama samo uz prethodno odobrenje parlamenta. Češka u svom Ustavu člankom 43. regulira da njene vojne snage mogu biti poslone izvan njenog teritorija samo uz pristanak oba doma parlamenta, a prihvaćanje stranih trupa na njenom teritoriju zahtijevat će pristanak više od polovice svih članova parlamenta.

Tablica br. 5.

Služenje vojnog roka u europskim članicama NATO-a u odnosu na Hrvatsku.

Država	Kopnena vojska	Mornarica	Zrakoplovstvo
Belgija	8	8	8
Danska	4-12	4-12	4-12
Francuska	10	10	10
Grčka	19	21	21
Italija	10	10	10
Njemačka	10	10	10
Nizozemska	12	12	12
Norveška	12	12	12
Portugal	4-8	4-18	4-18
Španjolska	9	9	9
Turska	18	18	18
Poljska	18	18	18
Češka	12	12	12
Madarska	9	9	9
Hrvatska	10	10	10

Izvor: The Military Balance 1997/98.

U pravilu, svaka članica NATO-a na svom teritoriju ugošćuje određeni broj stranih vojnika. To nijednoj članici ne šteti s financijske strane, jer svaka država koja šalje vojnike na područje druge države plaća troškove njihovog uzdržavanja. S druge strane, gotovo svaka članica NATO-a ima određeni kontingent svojih vojnika u jednoj od država saveznica. Pritom je zanimljiv podatak da Luxemburg sa samo 800 aktivnih vojnika ima kontingent od 25 vojnika u nekoj od članica NATO-a, što iznosi 3.1% broja aktivnih vojnika izvan države. Uglavnom se postotak vojnika izvan države kreće za članice NATO-a između 0.6 i 7.9% (tablica br. 6.), a dobije se stavljanjem u omjer broja vojnika izvan države s brojem aktivnih vojnika.

²³ Ustav Madarske, čl. 40 B.

Tablica br. 6.

*Članice NATO-a u aktivnostima izvan svoga teritorija
(bez SAD, Kanade, Islanda i Francuske)*

Država	Broj aktivnih vojnika	Broj aktivnih vojnika izvan države	
		broj	%
Belgija	43700	2559	5.8
Danska	32100	677	2.1
Grčka	162300	1477	0.9
Italija	325150	1978	0.6
Luxemburg	800	25	3.1
Njemačka	347100	2853	0.8
Nizozemska	57180	4518	7.9
Norveška	28900	1390	4.8
Portugal	59300	727	1.2
Španjolska	197500	1903	0.9
Turska	639000	31727	4.9
Poljska	241750	1504	0.6
Češka	61700	689	1.1
Mađarska	49100	413	0.8
Hrvatska	58000	—	—

Izvor: The Military Balance 1997/98.

Isključite li se iz tablice Belgija, Nizozemska i Turska koje imaju i najveći broj vojnika izvan države, tada se taj postotak kreće oko 1%. Ako se pretpostavi da bi Hrvatska ulaskom u NATO morala uputiti 1% vojnika izvan svoje države, tada bi se taj broj kretao između 550 i 600 vojnika. Troškove za njihovo uzdržavanje snosila bi država, a bili bi zasigurno veći nego kod kuće. Pritom, ne treba zaboraviti da Hrvatska javnost zbog nedavnog rata ne bi ravnodušno gledala na dolazak strane vojske na njen teritorij, što također treba uzeti u obzir prilikom razmatranja o ulasku Hrvatske u NATO. Članstvo u NATO-u stoga svakako ima svoju financijsku cijenu u pogledu izdataka za uzdržavanje svoje vojske na tuđem teritoriju, kao i onu moralno-psihološku koju bi u Hrvatskoj plaćala javnost sa osjećajem gubitka dijela tek stečene suverenosti.

ZAKLJUČAK

Nacionalna sigurnost Hrvatske ima svoju cijenu. Od političkih aktera hrvatska javnost očekuje da nakon usuglašene ocjene o potrebi ulaska u NATO procijeni kolika će biti optimalna financijska cijena za obranu zemlje jer više ne postoje simpatije zapadnih zemalja za pojedine bivše

komunističke zemlje i garancije o njihovoj čvršćoj vojnoj i gospodarskoj suradnji zbog njihove političke naklonosti Zapadu. Zapad od svih država koje žele ući u NATO očekuje iste opće uvjete (političku i gospodarsku stabilnost, regionalnu suradnju i vojnu prilagodbu), no ulazak Hrvatske u zapadni obrambeni savez najmanje će ovisiti o njenim mogućnostima ispunjavanja tih uvjeta. Budući da se radi o maloj zemlji koja nema velikih komparativnih prednosti, ključni element bit će želja Zapada da je primi ili ne. Stoga, Hrvatska ne smije računati samo na ispunjavanje općih uvjeta, nego mora biti svjesna da će za ulazak u NATO plaćati visoku cijenu koja neće biti mjerljiva samo s financijske strane nego i one političke i moralno-psihološke.

Očigledno je da Hrvatska trenutno realno može pretendirati samo na skorašnji ulazak u PZM. Punopravno članstvo u NATO-u još je dosta daleko i neće se ostvariti u idućem krugu proširenja (sljedećih 5 do 15 godina). No, Hrvatska ni ne treba žuriti s težnjom ka punopravnom članstvu u Savezu, jer za sada joj niti ne prijete realna vojna opasnost. Do sada je (tijekom 1990-tih) bila suočena samo s prijetnjom SRJ i ratom. Iako ta prijetnja više ne postoji (kao niti prijetnja bilo koje druge države), na hipotetskoj razini Hrvatska bi kao nečlanica NATO-a u prijelaznom razdoblju do učlanjenja mogla očekivati samo pomoć na razini obavještajne i političke potpore, ranog upozorenja, tehničke i humanitarne pomoći, no rat bi morala voditi vlastitim snagama jer bi direktna vojna pomoć izostala sve dok ne postane punopravnom članicom Saveza.

Hrvatska je pritom svjesna da NATO-u ne može mnogo ponuditi. Kao mala zemlja nema previše komparativnih prednosti koje bi je činile zanimljivom NATO-u. Više bi Hrvatska imala koristi od NATO-a, nego NATO od nje. Osim dobivanja sigurnosnih garancija, Hrvatska bi ojačala regionalnu i međunarodnu poziciju koja je trenutno slabija nego što su njene vlastite želje. Bio bi to i dokaz vojnim snagama da su dosegle razinu vojne sposobnosti koju traži NATO. Uz to, ojačala bi tehnološku i znanstvenu suradnju na području vojne industrije, a bili bi joj otvoreni i oni forumi u kojima Savez ima utjecaj (NAC, EAPC). Ponajviše bi joj članstvo u NATO-u donijelo psihološke koristi. Kao priznata i ravnopravna saveznica zasigurno bi imala koristi u jačanju svoje unutarnje stabilnosti. Psihološki osjećaj pripadnosti krugu zemalja kojima teži kod običnog građanina bi stvorio sliku društva koje ima svoju vrijednost i koja vrijednost je naišla na priznanje. Osnovni razlog njenog ulaska u NATO pritom nije zaštita od eventualne agresije, nego želja za samoidentifikacijom sa širom cjelinom koja je priznata u svijetu i ima svoju težinu. Time su psihološki i politički motivi ti koji prevladavaju u hrvatskoj težnji NATO-u.

Sigurno je da će troškovi usklađivanja svojih standarda s onima koji vrijede u NATO-u biti visoki, ali će na duži rok donijeti značajne koristi. Najveća je korist od njih ta što bi joj istovremeno bila otvorena mnoga druga vrata – bilo bi joj omogućeno da svoje ciljeve postigne koristeći se političkim autoritetom Saveza i ostalih institucija Međunarodne zajednice u kojima Savez ima utjecaj.

Literatura

Carr, F. – Ifantis, K., *NATO in the New World Order*, Macmillan Press LTD, London, 1996.

”Hrvatski vojnik”, siječanj 1994.

NATO Basic Fact Sheet, No. 4.

The Military Balance 1997/98.

Ustav Poljske

Ustav Češke Republike

Ustav Mađarske

Vjesnikova dokumentacija.

Albina Osrečki

Croatian Potentials for NATO Membership

Summary

The process of Croatia's accession to the NATO includes problems that should be urgently resolved. The analysis of the military parameters shows that Croatia, although striving for the membership, should be aware that it would have to increase defence costs by double in order to meet the NATO standards. This would greatly burden the country's abilities on the level of the present economic growth. Croatia is far from meeting the NATO standards regarding the number of soldiers, the amount of heavy weapons and especially the number of naval vessels. Therefore, Croatia is facing a heavy task of complying with the NATO military standards, which would not be reached in the next 15 years. The compliance will depend on the military abilities of the country and Croatia's position in international relations.